

NOVI LIST

Izhaja vsak četrtek

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
 Trst, Ulica Martiri della Libertà
 (Ul. Commerciale) 5/1. Tel. 28-770
 Za Italijo: Gorica, P.zza Vittoria
 18/II. Pošt. pred. (casella post.)
 Trst 431. Pošt. č. r.: Trst, 11/6464
 Poština plačana v gotovini

ŠT. 502

TRST, ČETRTEK 11. JUNIJA 1964, GORICA

LET. XIII.

Upoštevajte Slovence v deželi!

Danes se je sestala posebna komisija, ki jo je imenoval predsednik deželne sveta dr. Teodoro de Rinaldini in ki ima nalogo da sestavi osnutek pravilnika za seje in delo deželne zbornice ter njenih organov. V tej važni komisiji ni nobenega predstavnika slovenske manjšine. Pred dnevi je že omenjeni predsednik dostavil slovenskemu deželnemu svetovavcu dr. Jožetu Škerku osnutek pravilnika, ki so ga pripravili predsednikovi uradniki. S tem v zvezi je dr. Škerk poslal dr. de Rinaldini tole pismo (Ured.).

V zvezi z osnutkom pravilnika deželne sveta, ki so ga pripravili Vaši uradi in ki ste mi ga dostavili dne 6. t. m., si podpisani predstavnik liste »Unione Slovena-Slovenska skupnost« dovoljujem sporočiti Vam naslednje pripombe ter Vam izraziti nekaj bistvenih zahtev slovenskega prebivalstva naše dežele.

Najprej ugotavljam, da osnutek omenjenega pravilnika popolnoma ignorira dejstvo, da živi v deželi Furlanija-Julijska krajina slovenska manjšina in da je bilo v deželni svet izvoljeno tudi njeno zastopstvo. Kljub temu noben člen osnutka ne obravnava vprašanja uporabe slovenskega jezika v deželnem svetu in njegovih organih, kar pa je za svetovavce slovenske narodnosti velike natančne in praktične važnosti. Zato mislim, da je treba omenjeni osnutek predvsem tako popraviti in dopolniti, kot ustreza etnični sestavi deželne zbornice.

Pravično in demokratično bi nadalje bilo, da bi slovenski svetovalci bili prisotni tudi v predsedništvu sveta, tako da bi jim bilo dodeljeno eno izmed podpredsedniških ali vsaj eno izmed tajniških mest.

Kar zadeva komisije, je nujno, da se ustanovi tudi komisija, ki bi bila obvezno pristojna za obravnavanje vseh vprašanj slovenske narodne manjšine.

Nedemokratični, nesprejemljivi in za narodno manjšino diskriminacijski so člani 24 in naslednji predlaganega osnutka, ki predvidevajo ustanovitev mešane skupine, v katero bi bili avtomatično vključeni tisti svetovalci, ki bi se ne izjavili za nobeno skupino ali ki pripadajo manj kot tričlanski skupini. V našem konkretnem primeru bi se podpisani proti svoji volji in proti vsaki logiki znašel v skupini, katere člani bi ne vezala nobena niti politična niti svetovnonazorska še manj pa jezikovna sorodnost. To bi bil pravi pravcati nesmisel, ki bi pa hudo utesnjeval in celo oviral moje delovanje v deželnem svetu.

Zato predlagam, da se omenjeni člani osnutka tako popravijo, da bo vsem svetovavcem zajamčena največja svoboda. Najbolje bi bilo, če bi v deželnem svetu bilo toliko skupin, kolikor je bilo kandidatnih list, ne glede na število svetovavcev, ki so bili izvoljeni na posameznih listah.

ŠE NI POLITIČNE STABILNOSTI

Sredinsko-levičarska vlada je te dni postavljena pred hudo preizkušnjo. Parlament namreč razpravlja in sklepa o državnem proračunu, kar je dalo tako skrajni levi kot desni opoziciji povod, da je poostrišla napade na vlado. Kot znano, preživlja v zadnjem času celotno italijansko gospodarstvo precej hudo krizo, katere najvidnejši znaki so splošno naraščanje cen, velik primanjkljaj plačilne bilance, postopno zmanjševanje kupne moči denarja, skratka vsi znaki, ki napovedujejo inflacijo in vse, kar je z njo v zvezi.

GOSPODARSKA KRIZA

Kot uči gospodarska teorija, je vse to nastalo, ker med povpraševanjem in ponudbo ni več ravnovesja. Politiki iščejo krivca ali krivce za takšno stanje in si sedva celotno vprašanje povečini tako razlagajo, kot ustreza njihovim strankarskim interesom. Desnica na primer trdi, da je vsega krivo pretirano povišanje plač delavcem in uslužbencem, ki da so se lani povečale v mnogo večji meri, kot bi ustrezalo porastu proizvodnosti. Prva posledica tega naj bi bila znatno večja potrošnja, ki je daleč presegala proizvodnjo, zaradi česar se je močno povečal uvoz, tako da je plačilna bilanca konec leta 1963 izkazovala 610 milijard lir primanjkljaja.

Nedemokratičen je tudi člen 91 pravilnika, ki predvideva, da sme deželni svetovavec predložiti resolucijo le, če jo podpišejo vsaj štirje svetovavci. To praktično pomeni, da predstavniki slovenske manjšine ne bi mogli vlagati resolucij. Takšna omejitev je toliko bolj čudna in nelogična, ker je v posebnem statutu izrecno določeno, da ima vsak svetovavec pravico, da predlaga celo zakonske osnutke.

Čeprav si pridržujem pravico, da stavim k predlaganemu osnutku pozneje še druge pripombe, si vendar že sedaj dovoljujem trdit, da je silno pomanjkljiv in da v določenih svojih členih celo dopušča grobe diskriminacije na škodo vseh manjših političnih skupin, zastopanih v deželnem svetu, zlasti pa na škodo svetovavcev slovenskega materinega jezika. Splošno menim, da bi predlagani osnutek morda ustrezal potrebam velikih zbornic, kot sta poslanska zbornica in senat, nikakor pa ne ustreza potrebam, sestavi in značaju naše deželne zbornice, ki šteje skupno 61 svetovavec, približno toliko, kot jih šteje tržaški občinski svet.

Gospod predsednik, prepričan sem, da boste te moje pripombe ter zahteve upoštevali pri pripravljalnih delih za sestavo dokončnega osnutka pravilnika ter beležim

z odličnim spoštovanjem

Trst, 10. 6. 1964

Dr. Jože Škerk

Najbrž ne bo držalo, da so gospodarske krize krive samo delavske plače, kot trdi gospodarska in politična desnica, temveč so za sedanje stanje odgovorni tudi in predvsem vodilni gospodarski in politični krogi, ki se niso pravočasno pobrigali, da bi izvedli vse tiste strukturne reforme, ki jih je zahteval nagel industrijski razvoj ter razvoj ostalih gospodarskih panog.

Sredinsko-levičarska vlada se je ob svojem nastanku predstavila parlamentu z natančno izdelanim programom, ki med drugim predvideva prvo resnejše gospodarsko programiranje. Že takoj v začetku pa se je morala spopasti s težkimi problemi, ki jih je povzročila gospodarska kriza, zaradi česar bi moralo omenjeno programiranje po mnenju nekaterih krogov stopiti vsaj začasno v ozadje. Takšnega mnenja naj bi bil celo zakladni minister Colombo, kar bi se dalo sklepati iz pisma, ki ga je pred kratkim poslal ministrskemu predsedniku Moru in za vsebino katerega je na do sedaj še nepojasnen način zvedelo uredništvo nekega rimskega desničarskega lista, tako da je celotna zadeva prišla v javnost in dvignila mnogo prahu. Leva opozicija je zato zagnala velik hrup in spravila v zagnato zlasti socialiste, saj se je zdelo, da so ti odstopili od svojih bistvenih programskih točk, ki so hkrati opravičevali njihovo delovanje v vladi.

Zadeva je bila delno pojasnjena z govorom, ki ga je imel predsednik Moro v ponedeljek v senatu. Dejal je namreč, da vsebina pisma ministra Colomba ni takšna, kakršna je bila objavljena v časopisih, ter da je minister izrekel le nekaj svojih misli v zvezi z gospodarsko krizo, vse pa da je v popolnem skladu s programom vlade. Ministrski predsednik je v ostalem dejal, da je vlada trdno odločena izvesti ves svoj program in da med strankami vladne koalicije ni glede tega vprašanja nobenega nesoglasja.

GOVOR PREDSEDNIKA MORA

Ko je govoril o splošnem stanju gospodarstva, je priznal, da je še vedno zaskrbljivo, vendar ni brezizhodno in se bo kriza mogla rešiti, če bodo uresničeni določeni pogoji. Kar zadeva delavske plače, je dejal, da bi se po sodbi strokovnjakov ne smele letos povečati več kot za 11-12% v primeri z letom 1963. Potrošnja bi se lahko povečala za največ 8 ali 9% v primeri z lani, investicije pa bi se ne smele zmanjšati za več kot 10-11%. Ker se bo letos narodni dohodek predvidoma povečal za 3,5 ali 4%, bo celotni gospodarski sistem vzdržal brez hujših posledic le v primeru, da se ne bodo prekoračile že omenjene meje plač, potrošnje in investicij. Zato je

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

- NEDELJA, 14. junija, ob: 8.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Cvetice v slovenski pesmi; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Lepi janičar«. Napisal Rado Murnik. Prvi del, igrajo člani RO., vodi Lojzka Lombar; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj...; 14.30 Sedem dni v svetu; 15.30 Radijska novela - Vladimir Bartol: »Ljubezen Sergeja Mihajloviča«; 18.30 Po društvih in krožkih: »Zbor in dramska skupina iz Bazovice«; 20.30 Iz slovenske folklorne - Niko Kuret: »Zgodbe iz vseh vetrov«; 22.00 Vabilo na ples; 22.10 Peter Iljič Čajkovski: Simfonija št. 6, imenovana »Patetična«.
- PONEDELJEK, 15. junija, ob: 12.15 Iz slovenske folklorne - Niko Kuret: »Zgodbe iz vseh vetrov«; 18.00 Iz lovčevih zapiskov - Ivan Rudolf: »Zaljubljeni zajček sivček«; 18.30 Iz cikla koncertov društva »Arte viva« v Trstu; 19.15 Jože Peterlin: Michelangelo Buonarroti: »Medicejska kapela«; 21.00 Antonin Dvorak: »Vrag in Katerina«, opera. Orkester in zbor RAI iz Rima vodi Luigi Toffolo.
- TOREK, 16. junija, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 17.20 Iz albuma lahke glasbe; 18.00 Italijanščina po radiju; 18.30 Sodobna italijanska glasba; 19.15 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Pregled italijanske dramatike; 22.00 Slovenski in jugoslovanski solisti: Pavle Merku: Tri uspavanke za Jasno, op. 26.
- SREDA, 17. junija, ob: 11.45 Naš juke-box; 12.15 Zgodovinske zanimivosti; 18.00 Znanstveni leksikon; 18.30 Dragotin Cvetko: »Slovenski predromantični skladatelji«; 19.00 Zbor »Antonio Illersberg«; 19.15 Higijena in zdravje; 21.00 Simfonični koncert orkestra RAI iz Rima. Vodi Lovro von Matačić.
- ČETRTEK, 18. junija, ob: 11.45 Jugoslovanski orkestri in pevci; 12.15 Za smeh in dobro voljo; 18.00 Italijanščina po radiju; 18.30 Solistični koncert - Giorgio Cambissa: Koncert za trio in orkester; 19.15 Sirimo obzorja: »Sateliti odkrivajo vesolje«, pripravil Branko Pegan; 21.00 »Goyeve kaprice«, radijska suita Carmen Garcia Lecha, prevedla Desa Kraševac. Igra RO., režira Stana Kopitar; 22.40 Iz zagrebške glasbene bienale 1963.
- PETEK, 19. junija, ob: 11.45 Mali ansambli; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Bilo je nekoč... Venec pravljic, pripovedk. legend: »Gos«, pripravil Jurij Slama; 18.30 Solisti Julijske krajine in Furlanije; 19.15 Jože Peterlin: Michelangelo Buonarroti: »Arhitekt«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe. Baritonist Aldo Protti in sopranistka Gloria Davy. V odmoru Raro Bednarik: »Petdesetletnica sarajevskega atentata«.
- SOBOTA, 20. junija, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Po tujih krajih; 15.00 »Potovanje v Koromandijo«, igra v treh dejanjih, Dominika Smoleta. Igra RO., režira Balbina Baranovič-Battelino; 17.20 Drugi Vatikanski koncil; 18.00 Vinko Beličič: »Jarnik in Stanič dramita obmejne Slovence«; 19.15 Družinski obkornik; 21.00 Veliki orkestri lahke glasbe: Percy Faith; 21.30 Vabilo na ples; 22.50 Sodobna simfonična glasba - Kurt Weill: »Kleine Dreigroschen musik«.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 14. junija, nedelja: Metod, Vasja
- 15. junija, ponedeljek: Vid, Vida
- 16. junija, torek: Jošt, Beno
- 17. junija, sreda: Gorazd, Lavra
- 18. junija, četrtek: Bogdan, Fortunat
- 19. junija, petek: Julijana, Lija
- 20. junija, sobota: Nenad, Silverij

Druga revija slovenske popevke

Trst — dvorana Avditorija

Sobota, 13. t. m., ob 21. uri
Nedelja, 14. t. m., ob 17. in 20.30

Vstopnice v predprodaji v Tržaški knjigarni
ul. Sv. Frančiška 20

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Še ni politične stabilnosti

(Nadaljevanje s 1. strani)

Moro pozval sindikate, naj sodelujejo z vlado pri iskanju najboljših ukrepov za rešitev krize, kajti drugače se lahko zgodi, da nastane brezposelnost, da kupna moč denarja še bolj pade, od česar bi imeli največjo škodo prav delavci. Napovedal je obenem, da bo vlada skrbela za največje varčevanje in se odločila le za tiste izdelke, ki posredno ali neposredno najbolj služijo povečanju proizvodnje.

Sredinsko-levičarska vladna koalicija je sicer trenutno srečno prestala preizkušnjo, vendar se čeda je bolj pogosto javljajo znaki, ki niso kdovekako vzpodbudni. Demokristjanska stranka se namreč pripravlja na svoj vsedržavni kongres. Iz dosedanjih predkongresnih volitev izhaja, da si je sedanja vladajoča struja »Impegno democratico« le s težavo pridobila 50% predstavnikov na bližnjem kongresu in da je precej napredovala opozicijska struja »Centrismo popolare«, katere najbolj znana predstavnik sta bivši ministrski predsednik Scelba in bivši strankin tajnik Gonella. Zelo čudno vlogo pa igra bivši ministrski predsednik Fanfani, ki ima tudi svojo strujo, in ki v zadnjem času ostro kritizira vladno in se prikrito zavzema celo za njen odstop. Nepristranski opazovalec pa ima občutek, da ga pri tem vodi bolj osebna užaljenost kot kak drugi tehtni razlogi. Na vsak na-

čin je zelo čudno, da se proti sedanji vladni koaliciji zaganja prav mož, ki se je svoj čas za takšno obliko vlade najboj zavzemal.

Zaradi teh in še mnogih drugih vzrokov je jasno, da v Italiji še ni prišlo do take politične stabilnosti, kot smo si obetali ob sestavi sredinsko-levičarske vlade.

—0—

POMEMBEN SESTANEK

V ponedeljek sta se sestala v Leningradu jugoslovanski predsednik Tito in Nikita Hruščov. Razgovarjala sta se skoraj ves dan in največ na štiri oči o perečih vprašanjih, ki se tičejo obeh držav. Ugotovila sta enotnost pogledov na medsebojne politične, kulturne ter gospodarske odnose in na mednarodno politiko.

Jedro razgovorov so baje bili odnosi med Kitajsko in Sovjetsko zvezo, ki groze, da bodo razrušili strnjeno komunističnega bloka. Hruščov je nameraval sklicati konferenco vseh komunističnih strank, ki naj bi obsodila kitajsko smer. Hruščov je povabil Tita, kot spretnega državnika in ki je tudi bil neprestana tarča kitajskih napadov, da bi slišal njegovo mnenje o sklicanju konference. Obenem pa želi, da bi prišel Tito s svojim ugledom vse komunistične stranke na sovjetsko stran.

KRŠČANSKE CERKVE ZA SKOPJE

V navzočnosti visokih cerkvenih in državnih predstavnikov so izročili pred kratkim v Skopju stanovavcem 125 hiš, katere so zgradile iz svojih sredstev krščanske Cerkve, ki so včlanjene v Ekumenskem svetu Cerkva. S tem je bil obenem zaključen prvi del njihove akcije pomoči Skopju, za katero so zbrale Cerkve po vsem svetu nad 600.000 dolarjev. Slovesnosti se je udeležila štiričlanska delegacija Ekumenskega sveta.

Ta mesec so začeli z delom za drugi del načrta. Petdeset mladeničev in mladenk, ki sta jih poslali v Skopje ameriška Bratska cerkev in Ekumenski svet, je začelo z gradnjo majhnih barak pri novih hišah, da bodo služile za shranjevanje kurjave, otroških vozil, kov itd.

V Ekumenskem svetu so zastopane protestantske in pravoslavne Cerkve, katoliška Cerkev pa kaže do njega dobrohotno simpatijo.

NOVICE Z VSEGA SVETA

V ameriški volivni kampanji za novega predsednika prihaja do presenečenj. V Kaliforniji je dobil večino med republikanci reakcionarni Goldwater, katerega možnosti, da bo postal s tem glavni republikanski kandidat, so se tako zelo povečale. Goldwater je med drugim za to, da bi z atomsko bombo »rešili« vprašanje Vietnam. Proti njemu so se »zarotili« republikanski guvernerji in Nixon, ker ga smatrajo za »nevarnega ekstremista«. Veliko se govori tudi o bogastvu predsednika Johnsona.

Sovjetsko obrambno ministrstvo je obdoližilo Združene države, da se poslužujejo tujih umetnih satelitov za zbiranje vohunskih podatkov o sovjetski oborožitvi. Baje so Američani letos izstrelili že več takih umetnih satelitov, ne da bi kaj objavili.

STATISTIKE O SVETOVNEM GOSPODARSTVU IN PREBIVAVSTVU

Združeni narodi so objavili svoj statistični letopis za leto 1962, ki prvič vsebuje tudi absolutne in ne samo odstotne številke o industrijski proizvodnji Sovjetske zveze in drugih vzhodnoevropskih držav.

Iz letopisa je razvidno, da je svetovna industrijska proizvodnja narasla v letu 1962 za 7,4 odstotka v primeri z letom 1961 in je bila več kot podvojena v primeri z letom 1950. V to statistiko pa niso zajete komunistična Kitajska, Severni Vietnam, Severna Koreja in Mongolija, od katerih Združeni narodi niso mogli dobiti podatkov. Ves svetovni izvoz je imel leta 1962 vrednost 141 milijard dolarjev. 41,8 odstotka te vrednosti je odpadlo na stroje in prometna sredstva.

Iz letopisa je tudi razvidno, da so industrializirane države Zahodne Evrope in Amerike, Avstralija, Nova Zelandija in Južna Afrika obdržale svoje prevladujoče pozicije kot dobavitelje industrijskih izdelkov in da zadobivajo trgovini tudi vedno večjo vlogo kot dobavitelje živil in surovin.

Svetovno prebivavstvo je znašalo sredi leta 1962 tri milijarde 135 milijonov ljudi in se je od leta 1950 zvišalo za 25 odstotkov, pri čemer pa je samo približno ocenjen porast prebivavstva v komunistični Kitajski.

V Laosu se nadaljujejo ogledniški poleti ameriških letal, čeprav so filokomunistični gverilci dvoje letal sestrelili. Američani mislijo, da so ti storili s kakim posebno učinkovitim orožjem. Enega letalca so našli in rešili, da ni padel v roke gverilcem. Kako se je to zgodilo, pa niso objavili.

V deželi čardaša in tokajca

Tri vrste žične pregraje na avstrijsko-madžarski meji, obmejni stražnik z daljnogledom, kratek pregled potnih listov in malo na madžarskih tleh. Nehote se spominjam na razburkano preteklost te dežele in na leto 1956. Napeto gledam okrog sebe, a vidim le spokojno zeleno ravan, tu pa tam majhne kmečke hiše, polja, trope prašičev in krav ter jate gosi.

Prvo mesto, nekaj deset kilometrov od meje, je Győr (izg. Džör). Industrija, sianovanske ljudske hiše z vrtovi, vesela mladina. Kako živijo? Delajo vsi, ker dela ne manjka — pravi vodič. Pa plače? Nizke; od 1200 do 1800 florintov na mesec za delavca, nekoliko več za specializiranega delavca. Diplomiranci zaslužijo manj, a kljub temu mladina hodi v šolo in na univerzo.

MARIJA MARTINUZZI

In romantična stran Madžarske? Pannonhalma (Panonija na griču) z opatijo na vzpetini, od koder se odpira krasen razgled na obširno ravan, na vas pod opatijo, in za hip se človek preseli v davne čase turških obleganj in bojov. V moderni restavraciji nas pozdravi ciganski orkester. Čardaš in ciganske pesmi imajo tako moč, da nas mine utrujenost od dolge vožnje z avtobusom. Hrana je izborna: do tujcev imajo usmiljenje in ne natrosijo toliko paprike, kot je njihova navada. Madžari uživajo predvsem svinjsko meso in ga krepko zalivajo s tokajcem, katerega je nešteto vrst. Še ena njihova značilnost: pred pekarnami že navsezgodaj čakajo v dolgi vrsti, pa ne zato, ker kruha primanjkuje, pač pa zato, ker imajo radi še topel, komaj pečen kruh. Človek bi po vsem tem sklepal, da je najbolj razširjena bolezen rana na želodcu, pa verjetno ne bo držalo, ker jim njihov veseli značaj in čardaš pospešita prebavo in podita skrbi.

V Budimpešti

Potem pohitimo dalje v Budimpešto, kraljico Donave, kot jo imenujemo. Reka jo deli na dva dela: na desnem bregu je z zelenimi griči obdan Budim, na levi Pešta, ki se razteza po ravnini. Oba dela povezuje pet velikih mostov, od katerih je najstarejši Viseči most. Ko gledam mirni tok Donave in ladje, ki plujejo po njej, opazim, da vse sklonijo dimnike, ko gredo pod mostovi, potem pa jih spet vzravnavajo. Sredi Donave je otok Sv. Margerite, imenovan po madžarski princesi, ki se je odrekla posvetnemu življenju in se umaknila v samotarsko življenje na otoku. Njeno ime nosita še most in cerkev, zgrajena na njej na čast.

Poglejmo sedaj po starih ulicah Budima. Nekoč najvažnejši del mesta je moral dati prednost moderni Pešti. Hiše nosijo še znake druge svetovne vojne, med katero je bilo porušenih ali hudo poškodovanih 64% mesta. Na bregovih, kjer so bili nekoč mnogi najlepši hoteli, so zasadili vrtnice, kajti Madžari pravijo, da so naveličani delati zasilne hiše in hotele, ker pa luksuznih za enkrat ne morejo graditi, zamašijo praznine z zelenjem. Z gričev Budima, ki so največ 400 metrov visoki in katere Budimpeštanci imenujejo gore, je krasen razgled na mesto. Na enem teh gričev je trdnjava, ki spominja na čase avstroogrske

monarhije. Zgradil jo je cesar Franc Jožef I. v sredi 19. stoletja ter so vanjo hoteli spraviti uporne Madžare, pa je potem niso uporabili v ta namen, ker bi morali zapreti ves madžarski narod. Sedaj je v kleteh trdnjave velika restavracija, kjer se pijejo najboljša madžarska vina in Madžari so celo hvaležni Francu Jožefu, da jim je postavil ta kraj prijetne zabave.

Budimpešta je prava metropola, saj šteje 2 milijona prebivalcev. Ima pa samo 13 hotelov in 700 taksijev. To je za množico turistov, ki od leta 1957 sem prihaja v mesto, seveda premalo. Zahodnjak, navajen hrupnega prometa, je presenečen, ko vidi tako majhno število osebnih avtomobilov. Ko pa zve, da stane n. pr. Fiat 600 70.000 florintov ali 1.890.000 lir in da inženir zasluži 2.700 florintov na mesec, mu je takoj vse jasno. Na Madžarskem tudi ne izdelujejo osebnih avtomobilov, temveč letovnjake, traktorje in motorna kolesa.

Kulturno življenje se zdi živahno

V Madžarski narodni galeriji razstavlja delo domači umetniki, v Muzeju lepih umetnosti in v Muzeju dekorativne umetnosti pa lahko občudujemo tudi dela tujih avtorjev. Na opernem repertoarju smo opazili v letošnji sezoni med drugim Princeso Čardaša, in Veselo vdovo. Gledališč je 15 ter v njih predstavljajo dela tujih in domačih klasičnih in modernih avtorjev. Mnogo je tudi kinodvoran, a filmi v glavnem niso na posebni umetniški višini. Ko sem šla kar tako na slepo v kino, sem se morala zadovoljiti z dolgim dokumentarjem o športnem življenju na Madžarskem, ki je v resnici zelo razgibano, potem pa s kratko nemo rusko risanko, ki s preprosto tehniko, a zgovorno mimiko podaja moralni nauk, da človek sicer hrepeni po razkošju in bogastvu, a mu prineseta le bridkosti in praznino, ter se nato razočaran vrne k prvotnemu preprostemu življenju.

Zanimale so me tudi knjigarne. Knjige so okusno vezane, imajo lep papir in v izložbenih oknih sem opazila tudi prevode italijanskih pisateljev Sciascie in Buzzattija. Iz razgovora z mlado uradnico, ki po službi obiskuje večerno univerzo ter se uči italijanščine, je razvidna velika simpatija do italijanske umetnosti in do Italije sploh. Vroče si jo želijo obiskati, a ni lahko, saj morajo čakati na potni list vsaj tri mesece.

Ljudje niso zaprti in če jih povprašam o njihovem življenju, ti radi kaj povedo, še najraje pri mizi v hotelu ali v avtobusu, kjer je skoro nemogoče, da te slišijo skrita ušesa.

Za sledovi revolucije

V Pešti človek še stika za sledovi revolucije 1956, pa te vodič kar znova in znova ne more ali noče povesti tja, kjer so se zbirali ruski tanki, ali zato, ker so dela na cesti, ali ker je ulica enosmerna. Pravijo pa hudomušno, da so ruski vojaki, ko so pokukali iz tankov, vzkliknili: Ali je to Suez? (Takrat je bila namreč sueška kriza, in so jim baje rekli, da jih peljejo tja, pa so jih preusmerili na Madžarsko). Če hočeš o tem še kaj zvedeti, ti povejo, da je bil en center bojev tudi hotel Royal na Leninovem korzu, katerega so potem

v enem letu obnovili, nakar ti še rečejo, da so bili takrat doma in da več ne vedo.

Zanimalo nas je tudi vprašanje Cerkev na Madžarskem. Pridite v nedeljo k maši v Cerkev kronanja, nam pravijo. Vsako nedeljo je slovesna služba božja z glasbo Haydna, Beethovna ali Bacha. Igrajo odlični godbeniki, bivši člani budimpeštanske opere. Cerkev je vedno nabito polna in te maše so svetovno znane ter jim prisostvuje marsikateri tujec.

Večeri v Budimpešti niso dolgočasni. Zabave je za vse okuse, za romantične ljudi, ki uživajo ob otožnih in sanjavih zvokih violin in ob kozarcu samorodnega tokajca, pa tudi za moderno mladino. Dekleta so čedno oblečena in se na vse načine trudijo, da bi sledile zahodni modi. Niso redki koničasti čevlji z ozko peto in nakošatene pričeske. Ta moda je pri nas že zašla, k njim pa pride seveda z dvoletno zamudo.

Madžari so ohranili svojo prirojeno družabno galantnost. Čokolom! Poljubljam roko! je prvi pozdrav, ki sem ga slišala, ko sem prišla iz hotelske sobe na zajtrk. In ko zvečer zapuša dama kak lokal, ji pri vratih šef v resnici spoštljivo poljubi roko.

Budimpešta je tudi mesto zanimivih srečanj: japonska olimpijska ekipa dvigalcev uteži ali pa še bolj zanimivo srečanje s predsednikom jemenske republike Sa'alom. Nič posebnih varnostnih ukrepov; da je na obisku kaka osebnost, je razvidno iz množice črnih reprezentančnih avtomobilov in iz prisotnosti nekaj policijskih agentov. A vse poteka mirno, in ko po večerji skupina visokih predstavnikov zapuša restavracijo, lahko nemoteno od blizu opazuješ v tradicionalno obleko odetega predsednika Salala z dvema šimitarama za pasom.

Ob Blatnem jezeru

Madžarščina spada v ugrofinsko jezikovno skupino, ima nekaj pridobljenih turških izrazov, nekaj pa tudi slovanskih. (Soba se n. pr. reče szoba: sz = s, s = š, ss = dolgi š). Mnogo ljudi zna nemško, pa tudi francosko in italijansko. Za tujca je najbolje, da se obrne na turistično agencijo IBUSZ, ki je tudi edina, in se zaupa izredno spretnemu in ljubeznjivemu vodiču.

Temperatura je v tem letnem času višja kot pri nas, saj je tam celinsko in precej vlažno podnebje. Budimpešta ima tudi na stotine zdravilnih vrelic, iz katerih na dan priteče 70 milijonov litrov zdravilne vode. Temperatura vrelic niha od 24 do 74 stopinj Celzija. Njihovo zdravilno moč so odkrili že Rimljani v prvem stoletju po Kr. Ti vrelici dajejo vodo neštetim kopalščem, kjer kar mrgoli ljudi in katerim se včasih tudi posreči, da naredijo dva zamaha v bazenu.

Zapustimo sedaj Budimpešto in pohitimo še k madžarskemu morju, k Blatnemu jezeru. Ob južnem koncu tega jezera je bilo središče slovenske Kocljeve kneževine. Zadnje čase so tod okrog v teku arheološke raziskave, ki so že privedle do zanimivih rezultatov. Voda v jezeru je mlečno zelenkasta, kot včasih morje po nevihti: šest sto kvadratnih kilometrov površine, 240 km obsega, od tega 100 km plaže. Največja g'obina 11 metrov, povprečna 4 metre. Zato imajo tudi pet mesecev kopanja,

(Nadaljevanje na 9. strani)

I Tržaškega

PRAZNIK ČEŠENJ V MAČKOVLJAH

Mladina v Mačkovljah je priredila v nedeljo »praznik češenj«, na katerem se je zbralo lepo število ljudi zlasti iz Trsta. Slavje je bilo na travniku blizu vasi, poraslem z mladim hrastovjem, tako da ni manjkalo sence, v kateri so ljudje uživali dobrote, ki so bile na razpolago, po resnično »ljudskih« cenah, za kar moramo dati prirediteljem vse priznanje, ker se dogaja tudi obratno, da namreč ponekod ob takih slavjih grdo navijejo cene in skušajo čimbolj olajšati nič hudega slutečim gostom žepe. Na razpolago je bil dober pršut in pristna, dobra domača vina, ki so bila ravno nekaj dni prej nagrajena. Kdor je hotel, je lahko sam ugotovil, če so bili rabsodniki resnični strokovnjaki ali ne, toda ob koncu takega »ugotavljanja« so se mu najbrž ideje že nekoliko zameglile...

Organiziran je bil tudi srečolov, in kogar ni tako zelo zanimala glavna nagrada — pršut — je kupil srečke zato, da je ustregel brhkim mačkoljanskim dekletom, ki so jih ponujala okrog v pletenih košaricah. Največ simpatij med »dobitki« pa je užival mlad bel zajček, ki je končno migal z ušesi že kar v ritmu ritmičnih popevk, ki so jih peli fantovski duet in tercet ter igral študentovski kvintet na električne kitare. Priznanje pa sta žela tudi nastopa mešanega mačkoljanskega pevskega zbora, ki ga je vodil prof. Mamolo in je pel lepe slovenske pesmi, in skupine deklet in fantov v ljudskih nošah, ki so izvedli folklorni prizor »Češnje so zrele« — da o ljubkih nastopih otrok niti ne govorimo. Tudi malčki so bili oblečeni v ljudske noše in so priporočili odraslim Slovincem, da bi se ob prazničnih priložnostih tudi oblekli v ljudsko nošo. Pozdravni nagovor na udeležence pa je imel g. Stanko Janežič.

Praznovanje je trajalo pozno v toplo noč in organizatorji so lahko nadvse zadovoljni z lepo prireditvijo, kateri je bilo naklonjeno tudi vreme. Mačkoljanska mladina se je izredno postavila in pokazala razveljavljivo slovensko zavest in smisel za delovanje in enotnost.

VROČA NEDELJA IN BOLEČ PONEDELJEK

Preteklo nedeljo je bilo izredno vroče za ta letni čas. V Trstu se je dvignilo živo srebro v termometru v senci na 32 stopinj. Cele množice ljudi so že sredi dopoldneva romle proti kopališčem in proti obali v Barkovljah in drugod, kakor ob najbolj vročih nedeljah v juliju in avgustu. Pa tudi morska voda je bila za junij že nenavadno razgreta. Mnogi pa so si poiskali hladila tudi na kraški visoki planoti na tej in na oni strani meje. Zvečer so se vračali avtomobili v nepretrganih, kilometre dolgih kolonah in v kar najbolj počasnem ritmu. Zaradi majhnih presledkov med avtomobili je prišlo tudi do mnogih trčenj od zadaj. Prav zaradi počasnega prometa pa ni bilo hujših nesreč.

Zapeljivo vroče junijsko sonce je seveda opravilo svoje pri tistih, ki so se mu ves dan ali vsaj vse popoldne neprevidno izpostavljali — in takih je bilo zelo veliko. Še

nikoli nismo videli toliko kot rak rdečih ljudi in trpečih izrazov kakor v ponedeljek in naslednje dni. Zlasti mnoga dekleta, ki so hotela dobiti čimprej modno zagorelo polt, so hodile v ponedeljek okrog z izrazi mučenic. Toda bolečine bodo vendarle prej minile kakor spomin na prelepo nedeljo z vročim soncem sredi jasnega neba, ki ga tako željno čakamo vso dolgo, vetrovno in vlažno tržaško zimo. Zato pač ni zameriti, kdor ga zdaj uživa nezmerno in takorekoč s — polno kožo.

ODKRITA NAJDALJŠA KRAŠKA JAMA NA TRŽAŠKEM

Skupina dvanajstih jamarjev, članov tržaškega jamarskega društva, je odkrila v petih dneh raziskovanja prehod v notranjost kraške jame, ki je registrirana pod številko 4139 V. G. Jama se razteza v dolini Glinščice, v bližini železnice.

Vhod v jamo je zelo ozek, meri le okrog 50x50 cm. Tudi naslednjih trideset metrov predstavlja le ozek rov, ki je včasih precej stisnjen. Toda potem so se znašli jamarji v obsežni votlini, ki meri kakšnih 20x20 m. Iz nje se odcepi več stranskih votlin, ki jih krasijo lepi, nad en meter dolgi kapniki. Jamarji so prelezli približno en kilometer jame, ki se postopno niža, in v globini 200 metrov so naleteli na najzanimivejše odkritje: na podzemeljsko reko. Raziskovalci so sledili toku reke za približno 25 metrov in ugotovili, da se zliva v drugo reko.

Nadaljnje odkrivanje jame in rečnega toka bo zahtevalo drznih podzemeljskih odprav. Najdba je zanimiva tudi za preskrbovanje Trsta z vodo. Že v rimskih časih je vodil iz doline Glinščice vodovod, ki je preskrboval tedanji Trst z vodo. Njegove razvaline je videti še danes. Zato so začeli že pred 102 letoma iskati na takajšnjem področju jamo z močnim vodnim tokom.

Nabrežina:

NASTOP GOJENCEV ŠOLE GLASBENE MATICE

V dvorani »Igo Gruden« so v nedeljo gojenci nabrežinske podružnice Šole Glasbene Matice imeli zaključni nastop. Staršem in prijateljem mladine, ki so se prireditve udeležili zares polnoštevilno, so pokazali, kako so letos napredovali v glasbenem izobraževanju. V tej podružnici, ki jo že vrsto let požrtvovalno vodi prof. Erminij Ambrozet, se poučujeta klavir in harmonika. Gojenci so po večini gladko in nekateri celo prav dobro izvedli naštudirana dela.

Prav prijetno pa je poslušavce presenetil šolski zbor, ki je pod vodstvom prof. Ambrozeta naravnost odlično zapel več pesmi.

Starše in prijatelje mladine je v imenu Šole pozdravil ravnatelj dr. Demšar, ki je med drugim poudaril pomen glasbe pri vzgoji mladine.

Glede na dejstvo, da obiskuje nabrežinsko podružnico glasbene šole precejšnje število otrok (letos je redno prihajalo k pouku 23 učencev), bi bilo nujno potreb-

no, da se za to važno kulturno ustanovo poskrbijo primernejši prostori. Občinska uprava je sicer ponudila prostore v bivši strokovni šoli na nabrežinskem trgu, vendar nadzorna oblastva še niso potrdila sklepa, kar je zares zelo čudno.

Pisma uredništvu

Spoštovano uredništvo,

preteklo nedeljo sem bil na predavanju monsignora dr. Jakoba Ukmarja, ki je prikazal zgodovinsko ozadje procesa proti Galileu Galileiu. Predavanje je napravilo name velik vtis in ob tej priložnosti se mi je porodila misel, ki bi jo rad spravil v javnost, čeprav ta rubrika najbrž ni najboljše mesto za to.

Sem veren katoliški izobraženec in me kot takega precej zanimajo tudi teološka vprašanja, čeprav je moje strokovno področje čisto drugje. Nima nikakih posebnih verskih problemov, nasprotno, verovanje mi je nekaj samo po sebi razumljivega, ker mi edino krščanska vera lahko razloži smisel in nastanek življenja in edino v njej najdem tudi zadostno razlago za trpljenje in smrt. Do ateistov čutim samo globoko pomenovanje, ker jim manjka tolažba in luč vere. Komaj si morem predstavljati, kako se morajo počutiti v svojem bistvu nesrečne, ali pa si morajo krčevito prizadevati, da bi o tem sploh ne razmišljali, da bi tako pregnali iz svoje zavesti strašni občutek, da stojijo pred črnim prepodom, ki jih bo končno pogoltnil, saj jih ne tolaži upanje v nosmrtno življenje.

Zdi se mi pa, da tudi katoličani premalo govorimo in razmišljamo o posmrtnem življenju. Ko poslušam v cerkvi pridige naših duhovnikov (v mislih nimam samo tržaških), se pogosto začuden sprašujem, zakaj tako malokdaj spregovore o posmrtnem življenju. Poudarjajo sicer nujnost vere v posmrtno življenje, toda o njem samem ali sploh ne govorijo, ali pa se zadovoljijo z nekaj splošnimi frazami, ki bolj izobraženega, najbrž pa tudi preprostega človeka ne morejo zadovoljiti, in tako vzbujajo vtis, da se tega vprašanja nekam izogibljujejo. Gre namreč za to: kakšno bo naše posmrtno življenje?

Še nikoli nisem slišal duhovnika, ki bi bil obširneje spregovoril o tem. Če bomo torej vstali tudi s telesi, kakšno bo naše telesno življenje po vstajenju? Tu se ne moremo zadovoljiti s preprosto razlago, da bomo na vse veke prepevali Božjo slavo, kot to tako pogosto slišimo v cerkvi. Telesno bivanje predpostavlja čutno življenje in čutni svet, predpostavlja pa tudi aktivnost človekove inteligence, ki vendar ne more ostati na vse veke neaktivna, nekako izključena od silne vizije Boga. Nasprotno, mislim, da jo bo Božja vizija še podžgala in očistila, jo sprostila ovir, ki jo oklepajo v tej eksistenci.

Telesno bivanje zahteva tudi konkreten svet. Kje si teologi predstavljajo ta svet? In kakšen bo? Bodo v njem živali, bo v njem zadoščeno človekovim čutnim željam, ali pa bomo v njem tako spremenjeni, da nam čuti ne bodo nič več pomenili? Toda zakaj naj bi bilo potem potrebno telesno vstajenje?

Vse to so vprašanja, ki me mučijo in na katera ne najdem odgovora. Res je, da v svetem pismu ni podrobnejših pojasnil o tem in da tudi teološka veda prejšnjih dob teh aspektov posmrtnega življenja po našem telesnem vstajenju od mrtvih ni natančneje raziskovala, oziroma se je zadovoljevala s čisto abstraktnimi predstavami? Toda moderna teologija mora imeti vendar tudi o tem že kolikor toliko izdelane predstave in pojme, v skladu z logičnim znanstvenim razlaganjem verskih resnic. Tu seveda ne gre za to, da bi kristjanu obetal nekaka mohamedanska nebesa čutnih užitkov, ampak za to, kako spraviti v sklad naše telesno bivanje z obstojem nebes in hkratu z obstojem vesolja. Ali bo po razlagi teologov s sodnim dnevom tudi konec vesolja in z njim vred? Emleje, kot bi človek sklepal po opisu Apokalipse? Toda kje bomo potem tudi telesno večno živi?

Na ta vprašanja ne najdem zadovoljivih odgovorov. Ali bi ne bilo mogoče, da bi posvetili eno izmed prihodnjih »Knjižic« njim? Ali da bi se našel kak resnično izobražen in teološko podkovnan duhovnik, ki bi nam skušal to razložiti v tako jasnem predavanju, kakor je bilo predavanje dr. Ukmarja?

OBCINSKI PRORAČUN

V ponedeljek zvečer je začel razpravljati goriški občinski svet o novih proračunskih postavkah.

V začetku se je sporočil župan Gallarotti navzočim svetovalcem, o čem bodo razpravljali odposlanci goriške občine in gospodarskih organizacij v Novi Gorici. Svetovalec Sfiligoj je predlagal, naj se na sestanku domenijo tudi za razširitev obmejnega pasu na daljavo 20 kilometrov zračne črte. Dr. Batello je dodal še predlog, naj se vendar že odpre obmejni prehod v ul. sv. Gabrijela. Župan je odgovoril, da bo to prišlo na vrsto pozneje, za zdaj da imata obe komisiji že dovolj drugih točk na sporedu. Sledili so predlogi za namestitve dveh večjih hladilnikov za ribe in povrtnino na mestnem trgu.

Občinski možje so nadaljevali z razpravo proračunskih postavk. Vseh še niso izčrpali. Nekaj časa so porabili za debato o nagradah občinskim odbornikom, katero je sprožil poslanec Zucalli. Očital jim je, da so si odmerili previsoke plače. Odgovarjal mu je župan, da je treba primerno plačati občinske upravnike že zato, da more tudi gospodarsko slabo stoječ meščan priti do

Beneška Slovenija

CEDAD

V soboto, nedeljo in ponedeljek bo veselo zazvenelo v starem mestu ob Nadiži. Po starem običaju, ki traja že 30 let, bo priredilo krajevno turistično društvo poletno slavje z veliko javno razstavo domačih vin. Kot nekoč, tako bodo tudi letos postavili vinske stojnice na Stolnem trgu. V soboto bo svečana otvoritev z nastopi različnih furlanskih zborov in folklornih skupin. Odprta bo tudi posebna fotografska razstava. Občina je povabila vse hišne lastnike, naj s cvetjem okrase balkone. Trgovine pa bodo tekmovalle z najlepšimi izložbami. Vsak večer bodo ognejemeti, žarometi pa bodo obsvetljevali Hudičev most in druge čedajške znamenitosti. V večernem hladu bodo kar 3 godbe udarjale poskočne polke in »štajerkoe«.

Kako lepo bi bilo, če bi imeli tudi beneški Slovenci kak svoj pevski zbor ali skupino, ki bi nastopila v bratskem okolju.

Karnahta:

BLAGOSLOVITEV NOVE CERKVE

Naša vas, ki spada pod občino Tipano, je bila v soboto in nedeljo vsa v zastavah. Imeli smo namreč slovesno blagoslovitev nove cerkve.

Vsi farani smo ponosni na krasno in veliko stavbo, ker smo jo pravzaprav sami postavili. Ze leta 1948 smo začeli zbirati prispevke. Slo je počasi, po stotakah in tisočakah; precej prihrankov so poslali tudi domačini iz tujine. Arhitekt Cossutti je napravil načrte in lotili smo se dela za svoje cerkev. Veliko si je prizadeval tudi sedanjí župnik Anton Kostanjevec, pa tudi že njegov prednik. Dolgi trud je bil v soboto kronan. Videmski nadškof je v soboto posvetil novi božji hram ob udeležbi vseh domačinov, kajevnih oblasti, župnikov iz sosednih far in velike množice vernikov iz okolice. V nedeljo nas je obiskala še godba iz Nem in furlanska folklorna skupina.

takega mesta, ne da bi mu bilo treba iz svojega žepa dokladati. Njegovemu mnenju se je pridružil tudi komunist Batello, ki je poslanca Zucallija zavrnil, da je tudi on nekoč tako mislil. Zdaj pa ni več treba, ker imajo poslanci okrog pol milijona mesečnih prejemkov.

Seja o proračunu se bo nadaljevala prihodnji teden.

OBMEJNI PREHODI

V mesecu maju je doseglo število obmejnih prehodov preko blokov v goriški pokrajini višek, odkar je bil podpisan v Vidmu obmejni sporazum. Prepustnic različnih vrst se je poslužilo 46.286 italijanskih in 80.544 jugoslovanskih državljanov. Lani je bil najbolj živahen za prehode mesec avgust; čez mejo je šlo v obeh smereh 118.592 oseb.

Zanimiva je tudi ugotovitev, da uporabljajo obmejni prebivalci vedno bolj stranke prehode.

Mali obmejni promet se torej vedno bolj razvija in bi zatorej bilo v obojestransko korist da se prehodi še podaljšajo v globino ozemlja na obeh straneh in da se dovolj vzeti s seboj večji znesek valute.

ZRTEV SOČE

Ko so v ponedeljek zjutraj prihajali ljudje z onkraj Soče čez most v mesto, so z grozo opazili, da nosijo valovi nabuhlo truplo starejšega moškega. Poklicali so gasilce, ki so potegnili utopljenca na suho. Obleden je bil v delovno obleko, v rokah pa je krčevito držal zvit robec. V žepu so mu našli osebne listine, ki se glasijo na ime 57-letnega elektricista Angela Culota.

Policija je ugotovila, da je izginil nesrečen z doma že pred dvema tednoma. Ženi in sinu ni ničesar sporočil. Zadnje čase je bil mož vedno bolj potr, zlasti ker ni našel stalnega dela. V obupu se je vrgel, najbrž v kraju »Pod konjedercem«, v vrtinčaste valove. Zdravnik je namreč ugotovil da je bilo truplo v vodi že skoraj dva tedna.

NASTOP SLOVENSКИH GLASBENIH SOL

Glasbene šole, ki delujejo v okviru Glasbene Matice v Gorici, so priredile v sredo 3. junija zključno glasbeno produkcijo v Presvetni dvorani na Korzu. Nastopili so učenci prvega, drugega in tretjega razreda na klavirju, z violino, harmoniko, trobentami in k'arinetom. Na lažjih glasbilih so se kar dobro odrezali; po večini so seveda začetniki. Na koncu je zapel mladinski zbor iz Štandreža nekaj pesmi. Razveseljivo je, da se ljubezen do glasbe vedno bolj širi med mladino in da po dolgih letih prekinitev spet deluje Glasbena šola v Gorici.

NASTOP V DIJAŠKEM DOMU

V nedeljo popoldne so povabili gojenci in gojenke Dijaškega doma svoje starše in še druge goste k zaključni prireditvi.

Nastop je prav dobro uspel, posebno če upoštevamo, da so nastopale mlajše gojenke in na zasilnem odru. Otroci osnovne šole so ljubko odigrali igrice o bolni punčki; večji pa »Mačeho in pastorko« v več

Iz Goriške

slikah. Režiserka in nastopajoči zaslužijo pohvalo. Med igrice so bile vključene baletne in glasbene točke. Gostje, zlasti pa šolmamice, so kar ganjeno gledale in pošlušale, kaj znajo njihovi malčki.

Pevma:

PRVO SV. OBHAJILLO, BIRMA IN POROKI

V nedeljo smo obhajali v domači cerkvi prav ganljivo slovesnost. K prvemu sv. obhajilu je pristopila skupina otročičev iz družin obeh narodnosti. Prisotni so bili tudi starši prvoobhajancev. Gospod župnik je imel primeren nagovor na otroke, dodal je pa nekaj besed na tiste starše, ki zanemarjajo vzgojo svojih otrok in stajim dosti bolj pri srcu živina ali zemlja. Tudi za to je treba skrbeti, a prej je le skrba za lastno kri. V nedeljo bo v cerkvi druga večja slovesnost. Za sv. birmo se pripravljajo okrog 30 otrok iz Pevme in okolice. Tudi ta dan bo za faro pravi praznik.

Ker že govorimo o farnem življenju, naj dodamo, da pričakujemo v bližnjem času tudi dve poroki domačih mladih parov. Ko bodo že »zavezani«, bomo povedali, kako so tudi te slovesnosti obhajali.

Jamlje:

ODPRTJE KRAŠKEGA VODOVODA

V nedeljo se bo vršila uradna otvoritev kraškega vodovoda, čigar mreža je dokončno izpeljana v vse vasi. Jamlje so bile zadnje. Predsednik CAFO je sklical v ta namen poseben sestanek odbora, na katerem so določili spored slavja. Udeležil se ga bo tudi poseben vladni odposlanec.

Slavnost bo pri novem vodometu na križišču v vasi. Vodomet z bazenom so najprej hoteli postaviti na šolsko dvorišče, potem so se pa odločili za javni prostor. Vas bo s tem dobila bolj prikupno lice in upamo, da bo privabila tem več nedeljskih izletnikov.

PRVE NEVIHTE

Zadnje dni prejšnjega tedna in v nedeljo je vse vzdihovalo zaradi neznosne vročine. Potili smo se skoraj pri 33 stopinjah vročine; niti v pasjih dnevih ni bilo tako vroče. V ponedeljek pa se je ves dopoldan pripravljalo na hudo vreme. Sredi popoldneva se je oglasil grom in začelo se je bliskati, prve težke kaplje so padle na izsušeno zemljo. Močan veter je potegnil severa in je začel lomiti veje in metati korce s streh. V ulici 20. septembra je izril celo več stotov težko kostanjevo deblo, ki je cesto kar zaprlo. Avtobusi so morali voziti preko Placute in mimo sirotišča proti soškemu mostu.

Zmanjkala je tudi luč, ker so začele švigati nad mestom strele. Ena je udarila v zvonik stolne cerkve. Izdrila je na v. hu en stot težki križ, da je začel nevarno nihati in groziti, da bo zdaj, zdaj treščil na ulico. Gasilci so brž zaprli cesto, da se ne bi pripetila kakšna nesreča. Niso pa premogli tako visoke lestve, da bi sneli viseči železni križ. Prišli so na pomoč gasilci iz Trsta. Neurje je povzročilo veliko škode tudi po nasadih in na telefonskih ter televizijskih napeljavah. Najbolj je bilo poškodovano omrežje v Sovodnjah.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Bolemika okrog „Tople grede“

V slovenskem tisku se nadaljuje zelo ostra polemika o uprizoritvi drame Marjana Rožanca »Topla greda«. To dramo bi bili morali igrati 31. maja v Križankah, toda skupina uslužbencev grosupeljskega »Agrokombinata« je predstavo že po prvem dejanju onemogočila s kričanjem in drugimi izpadi, češ da Rožanc (tudi sodelavec »Perspektiv«) v njej žali stare partizanske borce in aktiviste, ki delajo v socialističnem sektorju poljedelstva. Rožanc je namreč prikazal v drami razmere na nekem kolektivnem poljedeljskem posestvu in je orisal direktorja prav nesimpatično, hkrati pa dal tudi razumeti, da je to nekdanji partizanski prvoborec. V gledališkem listu je bilo zapisano, da je to »drama tistih mitov, ki jih je afirmirala naša polpretekla zgodovina in ki so zdaj nujno in brezobzirno pred likvidacijo: negirala jih bo tista zgodovina, ki jih je sama ustvarila«.

Slovenski tisk prinaša pisma bravcev, literatov in drugih, od katerih se nekateri zavzemajo za Rožančevo dramo, ali bolje rečeno za pravico do uprizorjanja tudi takih del, katere naj potem kritiki in javnost obsodijo, če so zanič, in pa takih, ki so sploh proti temu, da bi smela takšna dela na oder.

Ljubljansko »Delo« je n. pr. prineslo 7. junija dve taki pismi; enega je napisal Peter Levec, ki zagovarja pravico do uprizorjanja tudi takih del in pravi med drugim: »Rožančeva igra sicer morda res popačeno prikazuje neko problematiko, a morda je celo šibko in nepomembno delce. Vendar o tem lahko samo ugibamo. Resnica nam je ostala prikrita, zakaj naši fizični in kulturni delavci in naši bivši partizanski borci, ki se nanje tisti razgrajči sicer sklicujejo, so po mnenju istih razgrajčev premalo zreli, da bi smeli gledati Rožančevo igro in da bi jo sami zmogli presoditi ali odsoditi. To menda zmorejo samo tisti kričači, in to celo, ne da bi delo sploh poznali... Takšna groba in nerodno izvedena demonstracija je neglede na kakršenkoli namen družbeno škodljiva in zato vredna obsodbe in obžalovanja«.

Nekdo drug, ki se je označil kot »borec iz leta 1941«, pa uprizoritev obsoja in je v svojem pismu omenjenemu dnevniku napisal med drugim: »Čudim se pristojnim činiteljem, kako pač lahko dovolijo, da drama s tako vsebino, ki najgloblje žali borce in aktiviste narodno-osvobodilne vojne, prav tako pa tudi delovne kolektive in posameznike v kmetijskih organizacijah, ki se z vso prizadetostjo zavzemajo za uspešno premagovanje najrazličnejših težav pri razvijanju kmetijske proizvodnje za zadovoljevanje potreb ljudi, sploh lahko pride na r-pertoar našega gledališča«.

V imenu starih borcev odločno protestira proti uprizoritvi in zaključuje z besedami: »Brezobzirni do nas naj ne bodo! Vse bolj postajajo podobni tistim, s katerimi smo že imeli opravka. Temu se ni čuditi — saj tudi drugod ro svetu sem in tja dvigajo glave, kar sodi v sedanost, ne pa že v zgodovino. O tem moramo predvsem borci misliti, če se drugi dovolj ne zganejo. Prav bi bilo, da Organizacija Zveze borcev pregleda vse tisto, kar se je zadnje čase pisalo z jasno namero: pretrgati s tradicijami narodno-osvobodilne borbe ter ta največja del zgodovine slovenskega naroda čim bolj zamegliti in ponižati«.

Večina dopisnikov v »Delu«, »Ljubljanskem dnevniku« in »Naših razgledih« pa je mnenja, da bi slovenska literatura ne prišla daleč, če bi o njej razsojali »agrokombinati« in »zveze borcev«, ker to pač ni njihova naloga in se na to ne spoznajo. Dopisniki ostro obsojajo metode, kakršne se je poslužil grosupeljski »Agrokombinat«, ker so nasilne in protidemokratske. Javnost ima vsaj pravico, da zve, kakšno je delo, ki je povzročilo takšno neumerjeno reakcijo pri »Agrokombinatu«, pravijo.

V polemiko so posegli doslej zlasti mlajši literati, ki so se vsi postavili proti metodam »Agrokombinata«.

Iz nekega članka Tita Vidmarja v »Delu« 9. t. m. in iz uradne objave notranjega odseka Ljubljanskega okraja pa je razvidno, da sta bila aretirana sodelavca »Perspektiv« Jože Pučnik, avtor razprave o neuspehih socialističnega kmetijstva, ki je povzročila ukinitve revije, in pesnik Tomaž Salamun, da pa je bil ta zadnji spet izpuščen, ker za nadaljevanje preiskave ni potreb-

no, da je v priporu. Pučniku pa je bila preklicana pogojna svoboda, ker je bil že obsojen na sedem let ječe zaradi aktivnosti, ki je bila sovražna sedanjosti ureditvi. Iksuščen je bil šele pred nekaj meseci pogojno. On in Salamun sta bila aretirana, ker sta pripravljala ilegalno ciklostilno številko »Perspektiv«.

Vsa zadeva vzbuja v slovenski kulturni javnosti veliko pozornost »Perspektivci« pa se branijo z neko ostro izjavo, ki so jo razposlali na naslove raznih ustanov in organizacij.

—0—

Čarobni „Galeb“

Zadnja letošnja številka mladinskega lista »Galeb« je tudi jubilejna številka. Izšla je za desetletico izhajanja »Galeba« in je posvečena njegovi ustanoviteljici in prvi urednici, pokojni Mari Samsa. Njena posebnost pa je v tem, da so jo vsi napisali otroci sami, samo uvodni članek je napisal znani mladinski pisatelj Josip Ribičič avtor priljubljene mladinske igre »V kraljestvu palčkov«, ki je bil dolga leta sam učitelj v Trstu in urednik prvega tržaškega mladinskega lista »Novi rod«. V svojem članku obuja lepi spomin na skupino tržaških otrok, ki so šli sredi prve svetovne vojne gostovat v Ljubljano z igro »V kraljestvu palčkov« ter so kot palčki na odru Opernega gledališča od utrujenosti zares zaspali...

Reči moramo, da je to resnično čaroben »Galeb«. Čaroben čar preveva njegove strani in diha iz proznih in pesniških sestavkov teh naših otrok, ki so napolnili celih 68 strani s pristno otroško poezijo. Že dolgo nismo imeli v rokah tiskane stvari, ki bi jo bili tako prisrčno in tako pristno uživali. Svoje prispevke so poslali otroci 27 osnovnih šol na Tržaškem in učenci 7 nižjih srednjih šol, med katerimi je tudi goriška. V njih se odraža ves otroški svet: dom, šola, domača vas, kraška pokrajina, doživljanje letnih časov in

dnevni spremembi ter razpoloženj, ljubezen do živali, zlasti do muck in psičkov, razmerje do bratcev in sestric, do staršev, babice in dedka, do učiteljev, do pravljice sveta in starih legend, doživljanje realnega sveta, srečanja in doživljanja. V zvezku pa najdemo tudi že odmeve na vesoljske polete in hkrati posredne spomine na vojne strahote, po pripovedovanju staršev in sorodnikov, zlasti pa mamic. Kako čudno pretrese človeka, ki je vojno sam doživljal, ko bere o strašnem vojnem dogajanju v spisih otrok, ki jih ta krat še ni bilo.

Čara te številke »Galeba« pa bi ne mogle nobene učene besede bolje izraziti, kakor pa e razlila mala Maja Poljšak iz četrtega razreda osnovne šole pri Sv. Frančišku v pesmici »Deževni dan«, polni otroške bolečine in sreče:

Onstran šipe dež rosi,
moje mame pa še ni.
Zjutraj zgodaj ven je šla,
sama dolge sem doma.

Kaplje šteje: »En, dva, tri.«
Vendar njim se tak mudi,
da jih šteti moči ni.
Zdaj že žalost v meni tli.

Naloge vse sem spisala,
zvezke že pregledala.
Zdaj pri oknu le stojim,
se za mamico bojim.

Pa je končno le prišla.
Mokra in prezebla vsa
kosilo nam je skuhala.
Nič več nisem žalostna.

Kulturne novice

Črnski jazz-pianist Meade Lewis je včeraj umrl kot žrtev cestne nesreče v Minneapolisu v Minnesoti. Meade Lewis velja za enega izmed začetnikov plesne glasbe »boogie-woogie«. Star je bil 58 let.

Letošnjega tekmovanja pevskih zborov v Arezzu se bosta udeležila iz Jugoslavije primorski akademski zbor »Vinko Vodopivec« iz Ljubljane in akademski zbor »Goran Kovačič« iz Zagreba.

Vera in znanost

Predavanje dr. Jakoba Ukmarja

V nedeljo je bila kot vsako prvo nedeljo v mesecu ob 10. uri v jezuitski kapeli skupna maša za slovenske izobražence v Trstu. Po maši pa je bilo kot vsakokrat predavanje v prijetni jezuitski dvorani, ki vpliva zelo domače in prijazno. Predaval je dr. Jakob Ukmar o »Galilejevem procesu in novem razmerju med vero in znanostjo«.

Večina udeležencev je morda mislila, da ne bo slišala nič posebno novega, ker je zadeva dovolj znana. Pričakovali so pač, da bo skušal dr. Ukmar še enkrat opravičiti ravnanje Cerkve nasproti Galileju Galileju. Zato so bili presenečeni, ko so slišali, da je govornik odkrito priznal napako in krivdo cerkvenih oblasti in hierarhije v procesu proti največjemu znanstveniku tistega časa, ki je povzel po Koperniku tezo, da se Zemlja vrti okrog sonca in da ni ona središče vesoljstva.

Dr. Jakob Ukmar se je postavil na zgodovinsko in dialektično stališče ter skušal samo pojasniti, kako je prišlo da te napake Cerkve, ki je katolištvu več škodovala kakor huda krivoverstva, kot je izjavil, ker je dala njenim ateističnim nasprotnikom v roke dozdevno najmočnejši argument, da vera in svoboda znanosti ne presta skupaj. Opozoril je nea dejstvo, da takrat odnos med vero in znanostjo ni bil razčiščen, kakor je danes, in da so obsodili Galileja teologi, ki so si sami vzeli pravico, da posegajo tudi na področje prirodoslovne znanosti, ki ni bilo njihovo področje, namesto da bi bili ostali na področju morale in teološke vede. Storili so napako, da so dobesedno tolmačili besedilo svetega pisma, ne da bi se bili zavedli, da je jezik svetega pisma pač jezik, ki so ga uporabljali ljudje tistih dob, naj je še tako lep in pesniški, važna pa je resnica, ki je zapodena v njem in katero je treba šele izuščiti iz jezika in primer, kakor je tista o soncu, ki ga je Jozue s svojo molitvijo ustavil, da je lahko premagal sovražnike. Taka primera ni bila in ne more biti nikaka cerkvena doma.

Toda tisti cerkveni oblastniki, ki so obsodili Galileja, so bili samo otroci svoje dobe, kakor so bili otroci svoje dobe cerkveni inkvizitorji in drugi, ki so v imenu Cerkve ravnali proti duhu Cerkve in proti naukom krščanstva, ker tista doba tudi še ni poznala pravnih norm in humanističnega pojmovanja prava, kakor jih pozna naša doba.

Samo v tem smislu je treba razumeti in presojeti proces proti Galileju. Teološka veda je podvržena razvoju kakor vse druge vede in danes seveda drugače gleda na tisti proces ter se ne boji odkrito priznati, da so napravili Galilejevi sodniki večko napako, ko so se postavili za sodnike nad nečim, za kar niso bili ne pristojni in ne sposobni. Danes se teologija ne meša in se ne sme vmešavati v znanost, katere pa se tudi več ne boji. Dr. Ukmar je poudaril, da z napredkom znanosti vse bolj izginja staro nasprotje med Cerkvijo in znanostjo, ker znanost vedno bolj spoznava čudovito smotnost narave, smotnost, ki more imeti svoj izvor samo v Božji modrosti in si je tudi ni mogoče drugače razložiti. Če se še pojavljajo posamezna nasprotja med vero in znanostjo, ni naloga teologov, da dokazujejo znanost, da nima prav. Če nima prav, bo znanost prej ali slej sama korigirala te svoje zmote, ker je logično nemogoče, da bi prišla resnična znanost v spor z vero, z verskimi resnicami. Teologija ima samo nalogo, da bdi nad verskimi resnicami in nad krščansko moralno, pri tem pa pušča popolno svobodo raziskovanja znanosti, kajti ta lahko napreduje samo na osnovi eksperimenta. Narzoči so z napetim zanimanjem poslušali zanimivo predavanje in na koncu je bila izražena želja, da bi bilo predavanje tudi objavljeno, kar se bo zelo verjetno zgodilo. Razhajali smo se z željo, da bi slišali še večkrat tako kvalitetna in objektivna predavanja, in zlasti, da bi lahko na teh sestankih izobražencev še večkrat slišali dr. Ukmarja.

GOSPODARSTVO

Razstava tipičnih vin v Števerjanu

v dneh 28. maja do 1. junija 1964

1. Nagrajenec.

Komisija je imela nalogo oceniti 19 vin in je imela na razpolago 7 nagrad. S 1. nagrado — zlata medalja prefektore v Gorici — je nagradila Cigliča Ivana, katerega silvanec je dosegel najvišjo oceno. Drugo nagrado — pokal občine Števerjan — je dobil za svoj merlot Kojnc Jožef z Valerišča. Tretjo in četrto nagrado sta dobila z isto oceno Pintar Aloizij — pokal goriškega Monta — za tokajca in Uprava baronice Taccò — pokal province Gorica — za najboljšo rebulo. Peta nagrada — pokal neposrednih obdelovalcev — je bila dodeljena Antonu Pintarju za vzorec pinota. Trgovsko-obrtna in kmetijska zbornica v Gorici je prispevala dve medalji. Srebrno je dobil Mužič Bogomir za malvazijo, Terpin Jožef s ščednega pa bronasto za tokajca. — Ostali so dobili diplome.

2. Kakovost vin.

Med razstavljenimi vini sta bili 2 rebuli, 2 malvaziji, 7 tokajcev, en silvanec in 2 pinota, skupno torej 14 belih vin in 5 merlotov med črnimi. Kljub temu, da na razstavi vina niso imela najbolj zaščitenih mest pred sončnimi žarki, nadalje kljub neugodni letni dobi, ker »ko trta cvete, cvete tudi vino«, so bili le redki vzorci motni. Posebno tokajci so bili nepričakovano bistri.

Za ocenjevanje je imela komisija lestvico od 0 do 10, pri čemer je bil 10 najboljši red. Od vseh vin je komisija izločila 6 vzorcev, ki so pokazali kako večjo hibo. Teh ni ocenila. Od ostalih je bil najvišje ocenjen edini silvanec, ki je dobil oceno 8, ostalih 12 vin pa ocene med 5,5 in 7,5. Iz tega sledi, da so bile ocene nizke. Komisija je namreč zavzela stališče, da bodi razstava šola, sredstvo za nadaljnji napredek in ne hvalisanje doseženega stanja. Seveda je potrebno to povedati razstavljalcem. — Posebno visokih redov tudi ni bilo mogoče dati, ker so le redki vzorci popolnoma odgovarjali označeni vrsti po barvi, duhu, okusu-aromi, alkoholni moči, kislini in po splošni harmoniji. Kakšna hibica se pri vinu takoj dobi.

Vendar so bila vina boljše, kot se je bilo treba bati z ozirom na zadnjo kakovostno slabo letino. Končno pa odločajo o dobroti vina pivci, ki so razstavljenim vinom izkazali dovoljno čast, tako da so bili razstavitelji kar zadovoljni.

3. Kaj bi bilo potrebno za nadaljnji napredek števerjanskega vinogradništva?

Razstava je pokazala, da je v števerjanskih vinogradih pravi izbor trt. Tudi obdelovanje in nega sta pravilni in glede števerjana ne velja več sodba, kot jo je izrekel pred 80 leti avstrijski vinarski nadzornik BABO o primorskem, posebej goriškem vinogradništvu: »Nega trt najslabša, vino malovredno, inteligenca pičla, domišljavost ošilna, podnebje in lega prvovrstni.«

V Števerjanu — in vsem slovenskem ozemlju pod Italijo — je vinogradništvo v glavnem pravilno, ni pa v redu kletarstvo.

Tega pa posamezni števerjanski vinogradniki niti ne morejo pravilno urediti, ker jim manjkajo sredstva. Umno kletarstvo zahteva namreč visoke kapitale za ustrezne stavbe, posodo, stroje in ostalo. Vse naše vinogradništvo ne razpolaga niti z enim pasterizatorjem za vino, ki je nujno potreben aparat v dobi, ko se uveljavlja proja vina v steklenicah. — Potrebno je iskati rešitve v slogi, v skupnosti, v krepki vzajemni združni kleti, ki bo posameznega vinogradnika osvobodila odgovornega dela v kleti. Ustanovitev take organizacije je nujno potrebna in na podlagi Zelenega načrta — ki je še vedno v veljavi — vlada izdatno podpre tako stremljenje.

Končno se moramo zavedati, da slabo kletarstvo pokvari tudi najboljši pridelek in da dobro kletarstvo mnogo izboljša tudi najslabšega.

—0—

POTEK ITALIJANSKEGA GOSPODARSTVA V STATISTIKAH

Po najnovjših podatkih osrednjega statističnega instituta se je povečal v razdobju januar — marec letos uvoz v Italijo za 22,5 odstotka v primeri z istim razdobjem lani, izvoz pa se je povečal v tem času za 474 milijard lir, to je za 12,1 odstotka.

Indeks cen na deželo se je zmanjšal v aprilu za 0,2 odstotka v primeri z marcem, a je bil 3,9 odstotka višji kot aprila lani.

Splošni indeks cen na drobno pa se je povečal za 0,1 odstotka v primeri z marcem in za 4,7 odstotka v primeri z aprilom lanskega leta. Življenjski stroški so se zvečali v aprilu letos za 0,4 odstotka v primeri z marcem in so bili za 5,6 odstotka višji kot v aprilu lanskega leta.

Industrijska proizvodnja se je v marcu letos zvišala za 3,8 odstotka v primeri s

februarjem in je bila za 4 odstotke višja kot marca lani.

Plače pa so bile v industriji v aprilu za 16,1 odstotka višje kakor v aprilu lanskega leta, v poljedelstvu za 8,6 odstotka, v trgovini za 8,9 odstotka in v prevozništvu za 14,9 odstotka.

SLABO STANJE JUGOSLOVANSKIH ŽELEZNIC

Železniško transportno podjetje v Novem mestu je po poročilih slovenskega tiska objavilo kratko obvestilo, da bo ukinilo železniški promet od Ribnice do Kočevja, ker je železnica v preveč slabem stanju. Maksimalna hitrost vlakov na tej progi znaša zdaj 30 kilometrov na uro, osni pritisk pa so zmanjšali na 14 ton. Z dinamometričnim vozom pa so pred kratkim ugotovili, da celo ob tej hitrosti promet ni več varen. Zasilna obnova proge bi stala okrog 100 milijonov dinarjev, trajnejša pa 400 milijonov, toda kot se zdi, tega denarja ni na razpolago. Proga Ljubljana-Kočevje je bila zgrajena leta 1895 in od tedaj še ni bila obnovljena.

V javnosti je nastalo zaradi nameravane ukinitve proge precejšnje vznemirjenje, kot kažejo polemike v tisku. V slabem stanju so tudi druge slovenske proge. Proge v Koper, pa — kot se zdi — letos še ne bodo začeli graditi. Jugoslavija je pred kratkim zaprosila Mednarodno banko za obnovo in razvoj za posojilo za obnovo svojega železniškega omrežja.

Gospodarske novice

1. junija je stopila v veljavo pogodba o pridružitvi osemnajstih afriških držav, po večini bivših francoskih kolonij, Skupnemu evropskemu trgu.

Tej pogodbi bo deležen izvoz iz teh držav na področju Skupnega trga postopnega carinskega znižanja, in isto velja za izvoz iz držav Skupnega trga v te afriške države. V prihodnjih šestih letih bodo države Evropskega skupnega trga s 730 milijoni dolarjev financirale program tehničnega sodelovanja z 18 afriškimi državami.

Glavni tajnik področja EFTA, to je evropskih držav za svobodno trgovinsko izmenjavo, Frank E. Figgures, je izjavil v nekem svojem govoru, da bodo do konca leta 1966 odpravili vse carinske pregrade med sedmimi državami Evropske zveze za svobodno trgovino.

Nove družinske doklade

Med vlado, ki jo je predstavljal ministerne pa v bančništvu in zavarovalništvu, za katere je to drugače urejeno.

NAGEL GOSPODARSKI RAZVOJ ZAHODNE NEMCIJE

Zahodnonemška industrijska proizvodnja je bila v prvem četrtletju letos za 20% večja kot lani v istem razdobju, pa tudi izvoz je narastel za 20%. Vrednost izvoza je znašala v prvih treh mesecih letos nad 15 in pol milijard mark. Plače industrijskih delavcev so se dvignile od lani na letos za 8,3%, nezasedenih delovnih mest pa je bilo, ne upoštevajoč poljedelstvo, 622.000.

Kljub pomanjkanju delovne sile bo trajal po mnenju gospodarskega ministra Schmueckerja ta razvoj naprej. Zaslugo za to je pripisati predvsem sorazmerno stabilnim cenam industrijskega blaga, zaradi česar je nemška konkurenčna moč v zunanji trgovini zelo narastla, zlasti glede na dejstvo, da so v tujini in zlasti v zahodni Evropi cene v industriji mnogo manj stabilne.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

NAŠE ZAHEVE

Grožnjo so zborovalci potrdili s prisego. Maggiorino Ferraris je bil sicer prijazen, a odločen nasprotnik naših zahtev. Vendar pa

113

Dr. E. BESEDNJAK

je odgovoril, da more končno odgovoriti le sporazumno z vsem ministrstvom, kar pa ni mogoče, dokler se predsednik Facta ne porne iz Genove.

Po končanih razgovorih z ministri se je zbrala vsa komisija ob 9. uri zvečer v neki dvorani parlamenta, kjer je do polnoči sklepal, kaj je storiti. Člani komisije so bili: Cosolo, Sturani, Gorjan, Fargioni, Ribbi, Luzzato, slovensko stran je zastopal dr. Besednjak, od poslancev sta bila v odboru Šček in Suvich.

Zastopana so bila razna mnenja. Prvi predlog se je glasil: Ministrstvo pozna naše zahteve in jim ni ugodilo. Mi se vrnemo v Gorico in izvedemo sklepe shoda od 2. aprila.

Drugi predlog: Ker ministrskega predsednika ni v Rimu, se vrnemo v Gorico in čakamo, da se Facta vrne, nakar bomo zahtevali točen odgovor.

Tretji predlog: Z odgovorom ministrov smo nezadovoljni, zato nadaljujemo boj proti vladi in vzdržujemo agitacijo med ljudstvom. Komisija se vrne domov, a v Rimu ostaneta dva člana, da nadaljujeta agitacijo in počakata končnega odgovora.

Dva člana komisije, ki sta ostala, sta bila dr. Sturani in dr. Targioni, ki sta v spremstvu Virgila Ščeka obiskala ministre za zaklad, za notranje zadeve in za nove pokrajine.

Istočasno se jim je posrečilo, da so pribčili v najvažnejših dnevnikih v Rimu vrsto člankov o naših željah v vprašanju vojne odškodnine. Tako v listih »Avanti«, »Corriere d'Italia«, »Il Tempo«, »Il Popolo Romano« in »La Tribuna«. Vrh tega je bila spisana in izdana propagandna brošura in razdeljena med vse poslance, vse senatorje in najodličnejše časnike v Rimu.

KAJ JE S PRISEGO?

Naše resolucije, je pisal Šček, so take narave, da jih posamične ne more rešiti noben minister zase. Nekatere naše zahteve spadajo v delokrog ministrskega predsednika, druge v delokrog ministra za poljedelstvo, tretje rešuje minister za finance, zopet z drugimi zahtevami se bavi zakladni minister itd.

Odbor je mislil, da bodo resolucije, ki smo jih sprejeli, našle vse ministre zbrane v Rimu, a ta misel je bila zmotna. Za tiste dni je bila namreč sklicana svetovna konferenca v Genovi. Sicer je iz Genove prihajal tu pa tam kak minister v Rim, toda vlada ni mogla dati takojšnjega odgovora na naše resolucije.

Ko smo v Rimu razvili po časnikih najsilnejšo agitacijo proti vladi, tedaj me je podminister Merlin ustavil v kavarni in mi rekel: »Iz vsega vašega obnašanja razvidim, da Goričani mislite resno z agitacijo. Povem ti namreč, da smo takih shodov, kakršnega ste imeli v Gorici, že navajeni. Če prideš na ministrstvo, Ti pokažem cel kup brošur ostrih člankov in spomenic, ki so jih prinašali skozi tri leta iz starih pokrajin. Take deputacije so vsakdanja stvar in mi smo jim

dajali le malo pomena. Pri vas pa se zdi, da ni tako.«

Iz teh besed sem razumel, da je dal minister našim zahtevam približno toliko važnosti kot drugim, z drugo besedo našim zahtevam niso dali nobene važnosti. Ob takem premišljevanju je prišla večina odbora do zaključka, da ob danih prilikah ni mogoče sklicati shoda in udeležiti naših groženj.

Resnici na ljubo, je poudaril Šček, moram reči, da so bili zastopniki Slovencev vedno in ob vsaki priliki za radikalno postopanje, a ker je večina v odboru odklanjala to našo smer, nam ni kazalo drugega, kakor da smo se vdajali, ako nismo hoteli odbora razbiti. Proti razbitju odbora pa so bili tudi republikanci in socialisti.

Odbor se je imel boriti z velikanskimi težavami. 1. Par dni je še manjkalo do prvega maja in vladni krogi so napovedovali, da se shod za vsako ceno prepreči. 2. Govorili so o 600 oboroženih fašistih, ki se pošljejo proti našim ljudem. 3. Laško časopisje, n. pr. La Voce dell'Isongo, se je odločno postavilo proti shodu. 4. Pod tem vplivom se večina furlanskih županov ni pridružila sklepom shoda. 5. Vlada je odločno odgovorila: »Ako izvedete davčno stavko, bomo takoj ustavili izplačevanje vojne odškodnine.« 6. V odboru je nastalo nesoglasje in če bi Slovenci terjali radikalno izvršitev sklepa, bi se odbor prav gotovo razbil.

Predlog Slovencev, da moramo držati besedo, je bil z veliko večino preglašen. Mi smo hoteli pokopati prvotni načrt, ki se je glasil: V zmago smemo upati edinole pod pogojem, da se bijejo složno vse stranke in vse stanovske in gospodarske organizacije v deželi.

(Dalje)

»HOLA-drija hola-dro, hola-drija-ho... kc... kc...!« je hripavo prepeval. Hum... kc... kdo nam kaj more... kc... kc...! Jaz sem... hum... Spičmuh... razbojniški poglavar... Vsi se me boje... kc... kc...! Denar... hum... je sveta... kc... vladar... ha-ha-ha, to bo denarja... kc... kc... hum... Vse žepe polne kc... zlata kc...! Toda glas mu je vedno bolj pojema in kmalu nato so zaslišali hreščanje, kot bi kdo žagal hrastovo grčo.

»Tudi on že smrči. Zdaj pa le na delo!« je zašepetal Janez. Splazili so se iz gozda k steni, za katero je ležala Evica privezana z vrvmi na ležišče.

Janez jo je potihem poklical pri okencu: »Evica!«

Takoj se mu je oglasila.

»Si ti, Janez?«

»Ja. Prišli smo te rešit.«

»Je tudi moj očka z vami?«

»Ne, a bo kmalu prišel. Zdaj pa vse tako stori, kot ti bomo naročili. Boš?«

»Bom.«

»Ne smeš zakričati ali zaropotati, da se razbojnik ne prebude, ker potem bi se vse ponesrečilo.«

»Čisto mirna bom in tiha,« je obljubila Evica.

»Moj brat Tinček bo zdaj prilezel skozi okno in ti prerezal vrvi, s katerimi si privezana, nato pa te bo dvignil skozi okno,« je rekel Janez. »Se prej pa stopim pogledat, kaj delajo razbojnik. A ti se nič ne boj.«

Splazil se je k drugemu koncu kočice in prisluhnil pri steni. Toda iz kočice je bilo slišati le še smrčanje. Tu pa tam je kateri od razbojnikov kaj zamrmral v spanju ali zaškrtal z zobmi, da je bilo grozno slišati. Toda Janez se ni bal. Bil je zadovoljen. Stvari so se pravzaprav še lepše razvijale, kot je pričakoval.

Zamikalo ga je, da bi kar sam vdrl v kočico in obračunal z razbojniki. Skušal je potihem odriniti vrata, toda bila so zapahnjena, skozi dinico pa je videl, da eden od razbojnikov leži čisto

Trije bratje gredo po svetu

F. J. 13

PRAVLJICA

za vrati. Kljub pijanosti vendarle niso pozabili na previdnost. Tako res ni preostalo drugega, kot da pošlje Tinčka skozi okence v kočico. Splazil se je nazaj in se sklonil k Tinčku, ki je sedel na travi.

»Zdaj si ti na vrsti, Tinček. Se bojiš?«

»Ne,« je rekel Tinček, čeprav mu je srce precej močno utripalo. Toda za nobeno ceno bi ne bil pred starejšima bratoma pokazal, da se boji.

»Dobro me poslušaj, Tinček. Dvignil te bom, in ti, ki si droben in gibčen, boš lahko zlezal skozi okence in prerezal deklici vezi. Na moj pipec! Zelo oster je, saj veš, zato pazi, da ne urežeš sebe ali Evice.«

»Ne bom, ne,« je obljubil Tinček. Ko je začutil Janezov pipec v hlačnem žepu, mu je zelo zrastel pogum.

»Ko boš prerezal deklici vezi, ji pomagaj, da bo zlezla skozi okence; ti pa se splazi v prostor, kjer so razbojnik in odpahni vrata, če moreš, če ne pa zveži vse razbojnik z vrvmi in kar boš še našel takega. Tu imaš tudi moj pas v ta namen. Si vse razumel?«

»Vse,« je rekel Tinček. Bil je kar ponosen, da mu je Janez zaupal tako važno nalogo. Zelel mu je reči: »Vidiš pa me nista hotela vzeti s seboj!«, se je premagal. Bo že še prišla priložnost za to.

Palček Oprezalček, ki je stal zraven njiju in poslušal njun šepetajoči razgovor, se je ponudil, da bo tudi on zlezal s Tinčkom v kočico, da mu bo pomagal. In tako je Janez dvignil najprej Tinčka, nato pa še njega k okencu. Spretno kot mački sta se zvila skozi ozko odprtino in tiho zdrknila na roke na tla. Vsi, ki so ostali zunaj, so napeto prisluškovali.

(Dalje)

Mnenja bravcev

SLOVENSKA ZASTAVA

V zadnji številki Novega lista sprašuje o njeni bravec Sergij C., kdo si je izmislil slovensko zastavo in če ima sploh kako zgodovinsko podlago. Njemu in drugim našim čitateljem, katere prav gotovo zanima to vprašanje slovenskega simbola, odgovarjamo danes.

V dobi Bachovega absolutizma je skušala avstrijska policija zadušiti vse slovensko kulturno življenje. Svojo ost je naperila proti narodnim buditeljem in v prvi vrsti proti Petru Kozlerju (1824-1879). Ta bistri mož sicer potomec nemške rodovine, ki se je preselil v Ljubljano, se je z drugimi prvaki potegoval že leta 1848. za združitev vseh Slovencev, tudi beneških in ogrskih v veliko »zedinjeno Slovenijo«. Kozler je izdelal tudi prvi zemljevid slovenskega narodnega ozemlja. Policijski minister Bach ga je zato obtožil veleizdaje in ga je tiral pred vojno sodišče, češ da ruši Avstrijo. Vendar je zmaga preudarnost sodnikov, ki so bili mnenja, da je težko dokazati, da je možno z enim zemljevidom rušiti državo. Pač pa so zaplenili 422 izdelanih izvodov in litografski kamen.

Še isto leto 1848 je predlagal Peter Kozler v družbi Antona Globočnika, člana dunajskega slovenskega kulturno-političnega društva »Slovenije«, naj bi si tudi Slovenci izbrali, kot vsi drugi narodi, barve za svoj prapor. Nasvetovala sta, naj bi vzeli belo, modro in rdečo zastavo iz kranjskega deželnega grba. Nemci so zagnali zoper ta znak slovenske skupnosti velikanski hrup. Zahtevali so, da mora ostati še dalje v veljavi po vsem slovenskem ozemlju stara zastava kranjskih deželnih stanov, ki je bila: rumeno-modro-rdeča.

Boj za barve na zastavi je trajal do jeseni leta 1848. Takrat je izšel ministrski odlok, ki je rešil vprašanje tako, kot so zahtevali Slovenci. Seveda, na Dunaju niso s tem hoteli ustreči ne Kozlerju, ne Globočniku in ne Slovencem. Ministrska pisarna je pisala v Ljubljano, da »hoče sprejeti željo, če ne splošno, pa vsaj velike večine v vsej kranjski deželi in še posebej narodne garde, da se smejo posluževati starih deželnih barv (bele, modre, rdeče), ne pa stanovskih, kot narodnih barv v korist javnega reda in miru.« Besede »deželnih barv« so v izvirnem pismu celo podčrtane.

Dunajska vlada je torej pred več kot sto leti dovolila slovenske barve, ker se je bala odpora tlačenih narodov, ki so si v letu »pomladi narodov« izbojevali nekaj ustavnih pravic. Ljubljanski nemčurji so kar pihali od jeze, ker niso zmagali v boju za barve na »kranjski« zastavi, ki je postala splošno slovenska. Ljubljanska narodna straža je ta dogodek proslavila z baklado in godbo po mestu.

Zastava je ostala kot vidna pridobitev iz tistih burnih let še do danes in je častljiv znak naše narodne skupnosti. Niti Bachov absolutizem se je ni več upal dotakniti.

Pač pa so si na dunajski in ljubljanski policiji dobro zapomnili in vpisali na »črni seznam« Kozlerja in njegove tovariše, ki so početniki naše narodne tribarvnice.

r. b.

„Mods“ in „rockers“

Ze rimski satirik Persius se je bridko norčeval iz »zlate« mladine, ki je dneve prespa'a, ponoči divjala. Živela je brez dela, na ramenih staršev in počenjala razne bahaške neumnosti, samo da bi javnost opozarjala nase, kako je nevsakdanja in napredna. Take zlate mladine, ki je sebi kradla zdravje in poštenje, bližnjemu pa čas in denar, ni manjkalo tudi v poznejših stoletjih, vse do danes.

Vprašanje tega mladostnega izživiljanja je pa začelo skrbeti vzgojitelje in sociologe posebno zadnje mesece, ko so se pojavile v Angliji in Ameriki tolpe fantalinov, ki se hočejo uveljaviti z bedastim nastopanjem, pretepanjem, s posebno nošo in s hrupnim dirkanjem motociklov.

Mladi fantje in dekleta med 15 in 20 letom, ki pravijo, da so naveličani običajnega življenja, se združujejo v posebne tolpe. Najbolj zloglasni sta v Angliji tolpi z imeni »Mods« in »Rockers«. Prva beseda pomeni fanta, ki je po modi; namreč po modi in načinu življenja, kot si ga v svojih praznih glavah predstavljajo pripadniki tolpe »modsov«. Pravi »mod« njuha tobak, je obut v čevlje z visokimi petami, nosi srajco pestrih barv, po vrhu pa žensko jopo z rdečo podlogo in torbo preko ramen. Mnogi mladi mladiška norost je zajela v prvi vrsti dijake, vajence in sinčke premožnih družin. Vsak od teh ima tudi svojo »bird« ali prijateljico, ki se prevaža z njim na vespah od enega do drugega plesišča; to pa mora biti zakajeno in umazano, najrajši v kakem podzemlju. Tam premlevajo zeleni pobje in punčare svoje neslanosti in poljijo za častne člane tolpe tiste, ki po gruntajo kak nevsakdanji podvig. Tako je tolpa »modsov« za Binkošti sklenila, da napade kopaljšča okrog Margata in Folkestone in da tam vse razbije. Zakaj? Samo zato, da uganja vandalizem in da pokaže, da ni »vsakdanja«.

Na kraju svojega junaštva so pa »modsi« naleteli na svoje tekmece »rockerje«, svoje »smrtne« sovražnike. Ti so izrezani iz tršega lesa in globoko zaničujejo »modse«, češ da so slabi in meščanske gliste. »Rockerji« (beseda pomeni zvijati se) se pri hoi gugaajo in poplesujejo kakor njih vzorniki, tisti štirje beatniki, ki se med bobnanjem in kričanjem zvijajo na odru

V deželi čardaša in tokajca

(Nadaljevanje s 3. strani)

kajti voda se v nekaj dneh segreje. Med zelenjem so skrite majhne hiše, ki so privatna last, če imajo največ 3 sobe, in last sidikatov, če so nekoliko večje. Poleg teh je mnogo sindikalnih domov, kjer za 14 do 20 florintov dnevno delavci prebijejo svoj dopust.

V značilni restavraciji v Balatonlele postrežejo z golažem in z okusno jezersko ribo, ki se imenuje fogaš, in seveda z odličnim vinom. Ko smo se poslavljali od tega gostoljubne dežele, smo rekli: Köszöm szépen (lepa hvala) za vso gostoljubnost, in tudi Viszontlátásra! (Na svidenje!) Zares, v malo dneh našega obiska sta se nam ta pogumni narod in dežela priljubila.

Marija Martinuzzi

kot udarjeni od bolezni svetega Valentina. Nosijo ozke plave hlače, usnjene jopice z mrtvaško lobanjo in dirkaške čelade. Vsak ima tudi težko motorno kolo, ki mora rotati kot tank. »Rockerji« se zbirajo pri kakih oddaljenih restavracijah za kamioniste in pripravljajo načrte za boje z »modsi« in kakršnokoli razbijanje, samo da dođu duška svoji mladostni napihnenosti. Za Binkošti in za še več drugih sobotnih de'opustov so se spoprijeli z »modsi«. Po hrbitih in glavah so žvižgale verige koles, bliskali so se tudi noži; punčare so praskale in trgale obleke. Glavni cilj pa je bil obema tolpama, razbiti vse, kar jima pride pod roke. To so temeljito opravili in sicer kar za 200 milijonov lir škode. Nekaj mrtvih in dosti ranjenih niso niti šteli.

Nekateri sociologi pravijo, da so ti tepistični pojavi posledica napačno usmerjene mladostnikove duševnosti, ki se čuti manj vredna in se hoče zato uveljaviti s takimi podvigi. Drugi angleški pedagogi pa pravijo, da sta taki brezdelni »zlati« mladini potrebna palica in prisilno delo. Najbolj pa seveda prava vzgoja v družini in v družbenem okolju.

—0—

KOVINA SEDANJOSTI

Pred sto leti se je posrečilo francoskemu profesorju Henriku Devillu predelati aluminij tako, da je postal uporabljen za industrijske namene. Sto let je zadostovalo, da si je vsestransko uporabljiva snov osvojila svetovni trg in v mnogočem izpodrinila jeklo, baker in druge kovine. Leta 1852 je veljal en funt nove kovine 545 dolarjev, danes ga dobiš že za 18 centov. Uporaba aluminija se bo, kot računajo, v prihodnjih dvajsetih letih še potrojila.

ŠOLSKA PRIREDITEV

Državni znanstveni licej v Trstu bo priredil v soboto, 20. junija 1964 zaključno šolsko prireditev v Avditoriju, ob 9. uri zvečer.

Na sporedu je predstava Cankarjeve drame v treh dejanjih »Jakob Ruda«. Predstavo je pripravil z dijaki prof. Jože Peterlin. Sceno so izdelali dijaki. V prostorih pred avditorijem bo pol ure poprej otvoritev slikarske razstave učencev višjih srednjih šol. Razstava bo odprta tudi v nedeljo.

SOLA GLASBENE MATICE

priredi v soboto, 13. 6., ob 20.30 nastop gojencev v dvorani prosvetnega društva Prosek-Kontovel.

Sodelujejo solisti in mladinski pevski zbor iz Nabrežine.

Vljudno vabljeni.

OBVESTILO PLANINSKEGA DRUŠTVA

PLANINSKO DRUSVO priredi dvodnevni izlet 28. in 29. junija na Pokljuko z vzponom na Tošč. Vpisovanje v ul. Geppa v uradnih urah.

OBVESTILO KMETOVAVCEM

Kmetovavce obveščamo, da je dne 10. t. m. Kmetijsko nadzorništvo v Trstu pričelo razdeljevati majhne količine pripravkov proti parasitom in majhne količine semen razne povrtine.

Razdeljevanje se bo nadaljevalo, dokler se ne izčrpa razpoložljiva vsota. Prispevek za priprave proti parazitom in za semena znaša 50% nakupne cene. Nekatere pripravke, kot n. pr. Rogor L. 40, Karathane in Vapam, pa bodo razdelili brezplačno.

MALI OGLASI

Prodaj klavir v najboljšem stanju. Tel. 48-042.

Prodajmo žensko in moško slovensko narodno nošo. Ponudbe na uredništvo N. L.

73. Bareeja je prevzelo zadovoljstvo. Prva borba, v kateri se je moral njegov nasprotnik umakniti! Zadovoljno je zaspal. Spal je skoraj ves dan in se šele v mraku odpravil dalje. Čeprav je bil ves zdelan od boja s sovo, ga rana na nogi ni več tako zelo bolela. Potoval je počasi in skrbno opazoval okolico. Zivljenje ga je naučilo previdnosti.

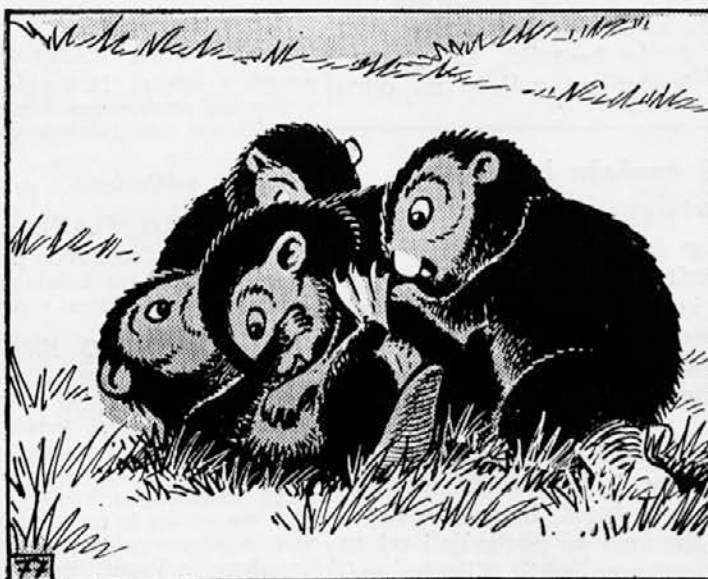
74. Potok se je umiril in se večkrat razširil v majhna jezera. Odkar je moral zapustiti dom, se Baree še ni počutil tako domače, kakor v tem gostem, tihem in mirnem gozdu. Potok se je znova razlil v jezero, gozd je postal redkejši in nenaroma je Baree zaslutil bližino neznanih živali. Prišel je do nasebine bobrov, do naselja Zlomljenega zoba.

75. Odkar sta Kazan in Siva zapustila svoj dom zaradi prihoda Zlomljenega zoba, se v jezeru in v naselbinah bobrov ni veliko spremenilo. Zlomljeni zob se je postaral, zredil in polenil se je, in tudi previden ni bil več tako kot nekdaj. Mirno je ležal na velikem nasipu in ni slutil, da ga z visoke obale izza šopa trave Baree napeto opazuje.

76. Baree je zadržano sapo opazoval živahno vrvenje bobrov. Ko je napasel oči na Zlomljenem zobu in njegovih podanikih v vodi, je pritegnil njegovo pozornost nov šum na bregu. Iz za nizke vrbe se je na blatno obalo prizibal mladiček Umisko, ljubka, mehki kepici podobna stvarca, za njim pa so prišli trije njegovi prijatelji.

77. Vsi so bili debeli in kosmati, pa vendar tako prijazni. Baree jih je veselo ogledoval in ni se mogel načuditi debelim repkom, ki so jih kot sanke vlekli za seboj. Kar naenkrat je skočil Umisko na prijatelja in ga prevrnil. Kot bi trenil, se je četvorica mladih bobrov v razposajeni igri kotalila po pesku in zadovoljno cvilila.

78. Ta prijetna igra je bila za Bareeja močno mikavna. Slučil je na noge. Pozabil je na vse, le ena želja je zaživela v njem: da bi se moegel poigrati skupaj s temi dlakastimi žogicami! Tiho je zacvilil — bobri ga niso slišali. Prestopil se je in se jim počasi bližal, ves srečen v radostnem pričakovanju. Prijazno je mahal z repom.